

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigessimvm Primvm. De Carcere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

LIBER SECVNDVS. 501

Ponderatoribus & auri illatione, Quoties de qualitate solidorum orta fuerit dubitatio, placet, quem sermo Græcus Igoftatem apellat, per singulas Ciuitates constitutum, qui pro sua fide atque industria, neque fallat neque fallatur, contentionem dirimere. Ad mores multò ampliùs norma & mensura rationis & iustitiæ, iuxta quam componantur: ne plus sapiamus quam factum est, sed cum Doctore gentium, Sapiamus ad sobrietatem, & cum Græco sapiente, Ne quid nimis. Paucis opus est ad bonam mentem Literis. At, prò dolor! ut flagitiis, sic legibus abundamus. Et quemadmodum omnium rerum, sic Literarum quoque intemperantia laboramus. Non vitæ, sed ostentationi discimus.

*Insani sapiens nomen ferat, equus iniqui,
Vltra quam satis est virtutem si petat ipsam.*

CAPVT VIGESIMVM-PRIMVM.

De Carcere.

Carcer aduersus Reos adinuentus fuit, etsi hodie etiam in obæratos & debitores communis sit. De iure tamen ciuili ne in criminalibus quidem ad pœnam tendit, sed duntaxat ad custodiam: etsi respectu carcerati sit sæpè magnum tormentum, sordidaque & infamis habitatio. De iure Canonico secùs, quo carcer perpetuus in pœnam mortis ciuilis nonnunquàm decernitur. Hinc in iure Ciuili Carceris & Custodiæ nomina

promiscuè vsurpantur, vt Venuleius inquit, Vinculo-
rum appellatione, vel priuata, vel publica vincula signifi-
camus, Custodiæ verò tantùm Publicam Custodiam:
& Vlpianus, Verum est eum qui in Carcere clusus est
non videri neque vinctum, neque in vinculis esse, nisi
corpori eius vincula sint adhibita. Quis credat? Sic est.
Sub tribus primis Regibus Romulo, Numa, & Tullo
Hostilio Romæ carcer non extitit. Anco Martio reg-
nante, ingenti incremento rebus auctis, cum in tanta
multitudine hominum, discrimine rectè an perperam
facti confuso, facinora clandestina fierent, carcer ad
terrorem incrementis audaciæ mediâ Vrbe, imminens
foro ædificatus. Ius Carceris ad Principem, aut Domi-
num loci pertinere exploratum est. Inædificationem
autem illius, seu fabricationem domus ad carceris vsum
fieri debere sumptu Ciuium & inquilinorum loci vbi
erigitur, clarè scribit Iulius Clarus. Nihilominus in
Lite Spirensi Ciuitas Leodiensis audacter ius Carceris
sibi vendicat. Nullo apparente argumento. Articulum
Pacis seu Pacti de Wihoingne 1326, verbum verbo red-
dens, fidus interpret, exhibeo, Intra Ciuitatem, &
Franciam seu Pomærium, nemini ius, vsusve carce-
ris esto, nisi Principi seu Domino Leodiensi, & Tribu-
nalibus illius ad hoc deputatis. Verùm si Consules, seu
Magistri Leodienses reperiant delinquentem in præ-
sentia Iustitiæ Principis, seu Domini Leodiensis pote-
runt eum apprehendere & retinere: ita tamen vt quam-
primùm eundem in Iustitiæ Domini Leodiensis manus
consignent, vt prout ius dictabit de eo statuatur. Saluo
quod sede vacante Magistris Ciuitatis licebit Reos in
Ciuitate

Ciuitate repertosprehendere, & in Carcere (nempe Principis) pendente interregno asseruare, quos Principi post inaugurationem & Regalium inuestituram offerent. Vbi rationem diuersitatis circa consignationem Reorum facile est aduertere. Viuo Principe, & vigente illius iurisdictione tenentur Consules citra moram tradere Principis Præfectis aut Iudicibus maleficos quos fortè prehenderint, illo autem mortuo, propter Iustitiam & interregnum, ex quo potestas Præfectorum & Iudicum quasi obdormiat, permittitur Consulibus, apprehendere quoscunque Reos, carceribusque (quibus quàm Principis, cum solus dicatur ibidem habere carceres?) mancipare, tradendos postea inaugurato & inuestito Principi. In posteriore vix aliquid speciale aduerto, quandoquidem eo casu liberum debeat esse omnibus in aliqua præsertim dignitate constitutis, in subsidium pendentis potestatis manum iniicere in Criminosos; quòd Reipublicæ intersit delicta publica puniri. Prius habet aliquid proprium Defensorum Ciuitatum, quibus Consules & Burgimagistros dixi antehàc posse quadantenus comparari. Rescriptum est, Arcadii, Honorii, & Theodosii Imperatorum ad Cæcilianum Prætorio Præfectum, Defensores Ciuitatum oblatos sibi Reos in ipso latrocinio, vel congressu violentiæ, aut perpetrato homicidio, aut stupro, vel raptu, vel adulterio deprehensos, & actis publicis sibi traditos, expresso crimine cum ijs à quibus fuerint accusati, mox sub idonea persecutione ad Iudicium dirigant. Quod circa Carcerem soli Principi competentem Fœdus de Wihoingne per Arbitros vtrimque electos disposuit, alio Program-

mate

mate sub die sexta Aprilis 1348, sub nomine Statutorum
 Leodiensium (quia permissu Adolphi Principis tota Vni-
 uersitas Ciuium statuit) iisdem penè verbis refricatur,
 nempe, Quantum ad punctum Carceris attinet, Caue-
 tur ne quis in Ciuitate & Pomario Leodiensi carcere
 vti possit, aut debeat, vel quenquam apprehendere, & in
 carcere detinere. At ea potestas penès solum Dominum
 Leodiensem, illiusq; Deputatos & Iustitios maneto.
 Hynsberghica Constitutio anni 1424. 16. Iulij. idem
 verbo vno repetit, dum per sextum articulum inter an-
 tiquas Ordinationes & Paces perennè obseruandas, &
 edicto illo confirmatas, enumerat Pacem de Wihoin-
 gne. Regula est iuris Ciuilis, Semper generalibus spe-
 cialia insunt: & Canonici, In toto non est dubium
 partem contineri. In Pace de Geneffe & Wotemme au-
 thore Principe per Communitatem Leodiensem 10 die
 Iulij 1331 inita (quæ non amplius quàm septennio re-
 centior est Pace de Wihoingne) decimus quartus arti-
 culus, incarcerationem, quæ priuata autoritate fie-
 ret, etiam prætextu damni publici, vetat in hunc mo-
 dum, Quisquis indicta causa apprehenderit, aut viginti
 quatuor horarum spacio in carcere detinuerit, Cano-
 nicum, Clericum, Beneficiatum, Choraulem, Prato-
 rem, Scabios, aut alium quemcumque ciuem Leo-
 diensem in Ciuitate morantem, occasione rei vllius,
 per dominos, consanguineos, aut amicos aduersus Rem-
 publicam admissæ, perpetuâ Albanitione damnator; nec
 deinceps in urbem, aut intra quadragesimum ab vrbe
 lapidem accedito. Si faxit, Prætor; & Scabini Leo-
 dienses eum capite mulctanto. Quem ego articulum
 exaudio

exaudio de Carcere Priuato, qui, sicut publicus fuit per Pacem de Wihoingne Ciuitati interdictus, ita hic priuatis sub capitali poena prohibetur. Iure enim communi (à quo Statuta passiuam interpretationem admittunt) carceris priuati poena incurritur, dum quis in domo priuata per vnum diem naturalem quenquam vi detinet.

Cogor isthic ob prauī vsus indignitatem, in inciuilem pro quocunque debito ciuili incarcerationem Leodij nimis frequentatam inuehi, eo consilio, vt penfitatis abusibus remedium aliquandò statuatur. Rigorem Legis duodecim Tabularum in ære alieno reuixisse censeas, cum erga crimina tam molles sint, aut dissimulantes. Atqui illis ipsis duodecim Tabulis pudori fæminarum parcebatur: Nam, quò matronale decus verecundiæ munimento tutius esset, in ius vocanti matronam corpus eius attingere non permittebant, vt inuiolata manus alienæ tactu stola relinqueretur. Et Iustinianæo iure, Nulla mulier pro pecunia fiscali, seu priuata causa in carcerem trudi, aut includi debeat. Sed si pro fiscali, aut priuato debito pulsetur, per virum suum, aut quem alium legitimè respondeat. Quod si noluerit vel respondere, vel persequi litem, executionem in rebus suis patiat. Iudices qui id non seruauerint, viginti librarum auri poenam, si maiores sunt, si minores decem soluant. Secus Leodij quotidie factitatur, nulla reuerentia sexus. Miserae mulieres ex causa debiti, sæpius in rem maritorum, aut alimenta prolium contracti trahuntur obtorto collo in carceres ab inhumanis satellitibus, inhumaniorum iussu creditorum. Etsi eodem

S f f

iure,

iure, ne quidem ob crimen, dummodo modicum, forent
 incarcerationandæ, sed datis fideiussoribus, aut ijs deficientibus,
 iuratoria cautione relaxandæ. Exceptis tantum meretricibus,
 quæ per luxuriam beneficio muliebri indignas se præstiterunt.
 Et in grauissimis criminibus, in Monasterium, vel Asceterium
 mittendæ potiùs, aut alijs mulieribus in custodiam tradendæ
 sint, quam in publicam, & viris communem carcerem conijciendæ.
 Durius etiam quàm par est cum viris circa incarcerationem agitur;
 non quidem in superficie pro duritie Legis duodecim Tabularum,
 sed vereor, vt re ipsa. Summo illo & antiquissimo iure,
 Confessi æris ac debiti iudicatis triginta dies dabantur
 conquirendæ pecuniæ causa: post deinde nisi soluerent,
 ad Prætorem vocabantur, & ab eo creditoribus addicebantur:
 restant reliquiæ legis, Secum ducito, vincito aut neruo, aut compedi-
 bus quindecim pondo, ne minore. Si volet suo viuito,
 Ni suo viuit, qui eum vincitum habebit, libras farris in dies
 dato. Erat autem ius interea paciscendi: ac nisi paciscerentur,
 habebantur in vinculis dies sexaginta, & trinis nundinis
 in comitium ad Prætorem producebantur: tertijs nundinis
 capite poenas dabant, aut trans Tyberim peregrè venum ibant.
 Si plures forent creditores quibus Reus iudicatus esset,
 petere poterant addicere hominis corpus secari, Tertijs,
 inquit, nundinis partes secant, si plus minusve secuerint,
 sine fraude esto. Sed Sextus Cæcilius apud Aulum Gellium,
 tantam poenarum immanitatem fuisse denūtiatam dicit,
 ne ad eam vnquàm perueniretur. Dissectum enim (inquit)
 antiquitus neminem, neq; legi, neque audiui, quoniam
 sæuitia

ſauitia iſta pœnæ contemni non quita eſt. Nouiſſimo
 iure, obæratî nequeunt incarcerari ante congruam bo-
 norum excuſſionem; & perſonarum quarundam condi-
 tio etiam poſt factam excuſſionem, inde eximit. At in-
 differenter omnes Leodij debitores Eccleſiaſtici, & ſecu-
 lares citra perquiſitionem, tentatamque bonorum exe-
 cutionem ingente ſcandalo, plena luce, medio foro à ſa-
 tellitibus ad mercedem pactam hiantibus faucibus, ig-
 nominioſè capiuntur, obluētantes trahuntur, & aliquan-
 do vinciuntur, pugnis miſerè contuſi. Sunt qui per car-
 nificum iſtorum tractationem barbaram, aut dedecoris
 turpitudinem conciderunt exanimés. Quidam ad plures
 annos in ſqualore carceris canino victu, arido pane, &
 aqua vitam tolerare coacti: alij tabe conſecti, & im-
 mortui. Miſerabiliores priſcis obæratîs, quanto breui-
 tas doloris optabilior eſt diuturnis tormentis, Morſque
 minùs pœnæ, quàm mora mortis habet. Potiorem ea-
 rum regionem morem duxero, quæ in hoc apparitorum
 linguam, non manum applicant, monitis per eos reis
 aut ſoluere, aut in carcerem diuertere. Ipiuſmet Bar-
 baria, Turcia nempe, conſuetudinem non improba-
 uerimus. Qui alium in ius vocat, ne lictorem quidem,
 aut publicum apparitorem adhibet ad vadandum, ſed
 ipſe aduerſarium adit, & coram teſtibus ad iudicium
 vocat. Hic nec verbo refragari audet, ſed ſtatim vnà
 ad Iudicem ſiue Cadium, totum diem ante ædes ſeden-
 tem, & paratum eunt. Pridem in Æthiopia etiam in ca-
 pitalibus cauſis ab alieno miniſterio abſtinebatur. Ad
 damnatum lictor mittebatur præferens mortis ſignum,
 quo accepto Reus mortem ſibi conſciſcebat. Mortem
 S f f 2 exilio

exilio commutare nefas habebatur. Euenit, vt quidam meditaretur fugere, quod præfentiens mater zonâ ad collum filij iniectâ ne suis dedecori efferet, nequaquam manibus reniti ausum, strangulauerit. Mitior fuit Caroli Magni Lex, cuius fragmentum in Manuscripto, sub titulo Legis Carolinæ & Pauillardi Giffou, perdurat his verbis, Nosce, quod nullus nobilis possit auctoritate Iudicis in persona sua, nec in equis suis, aut quadrigis, bigisve aurigarum suorum arestari. Debitum equidem viris nobilibus priuilegium. Sed etsi populares minore sint gratia digni, clementius tamen ex causa meræ æris, tam in modo capturæ, quam in carcere venirent tractandi. Certè Serenissimus Princeps FERDINANDVS carceres sapius quotannis per Ministros suos hactenus iussit visitari, & plures è fisco suo & pecunia, eos præfertim qui per aduersam fortunam, aut insignem calamitatem, & non per bonorum suorum decoctionem creditoribus tenentur, redimi. Magnum Magni Principis exemplum, & opulentioribus subditis imitamentum. In Fœdere anni 1357. 12 Decemb. nuncupato de Varoux, hic articulus inuenitur, Nec arestari, nec in ius vocari potest vir equo vectus. Qui Plebeium æquè ac illustrem respicit. At me reprimò, nec in Æthiopiam euagor, aut Turciam. Quid ante annos quadringentos circa formam incarcerationis ob ciuile debitum Leodij obseruaretur, Philippina, quam supra concussimus, digito monstrat. Verba sunt. Si quis Ciuium de aliquo debito coram Iustitia fuit conuictus, præcipere debet ei Villicus, vt hoc debitum vel soluat, vel datis fideiussoribus ante Solis occasum caueat: Si neutrum fecerit, turrim

curram Episcopi, aperto ei ad hunc effectum ostio, ingrediatur, neque eidem liceat inde egredi, etiamsi pateret ostium, donec debitum soluerit. Illius æui Eburones, Iudicis, Prætorisque mandata, & humanæ pactum fidei non parui fecisse, vel vnus iste articulus, persuadeat. Nec ab antiquis Germaniæ populis, (à quibus genus maiores duxerunt) ita degenerasse: quibus nihil religiosius fide erat: non publicè modo, sed priuatim, etiam inter ludos & iocos. Aleam (quod mirere, inquit Tacitus) sobrij inter seria exercent: tanta lucrandi, perdendive temeritate, vt cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de libertate, & corpore contendant. Vitus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se, ac vænire patitur. Ea est in re prauâ peruicacia, ipsi fidem vocant. Scytharum gens simplex, & bellicosa, iniurata fidei seruandæ tenacior erat, quàm Græci iurati. Quod Scythici Legati Alexandro Magno in faciem exprobrarunt, Iurando gratiam Scythas sancire ne credideris. Colendo fidem iurant. Græcorum ista cautio est, qui acta consignant, & Deos inuocant: nos religionem in ipsa fide nouimus. Qui non reuerentur homines, fallunt Deos. Priscis Romanis fides pro venerabili numine fuit in ciues, socios, hostes; adeo vt Senatum non concilium mortalium, sed ipsummet religiosæ fidei templum censuisses: quorum fidei qui se committebat, periculi omnis erat securus. Cuius ingenij, morisque gnarus Hanno, aliis Pœnis detrectantibus, ne eodem exemplo ijs iniicerentur catenæ, quo Cornelio Asinæ nuper fuerant coniectæ, audacter de pace acturus ad

Romanos tetendit, quam violauerat fidem, integram expertus.

CAPVT VIGESIMVM-SECVDVM.

*Ciuitatem Leodiensem non esse Caput aliorum
Patriæ Oppidorum.*

ARcadius Statuæ Isis Deæ vector veneratio-
nem, & cultum obseruantis, prætereuntisve multi-
tudinis, præ solitarum sarcinarum ritu, admiratus, fa-
stum indecenter exhibuit, ratus sibi, non Deæ hono-
rem deferri, donec rector flagro insolentem compe-
scuit. Plebecula Leodiensis ad eum morem morosa vi-
detur. Nam melioris luti, vt & sagacioris prudentiæ,
sunt, qui supra plebeculam eminent, vt ita iis queat
imponi. Itaque Plebecula, cui non sunt in occipitio
oculi, dum spiritualium, & temporalium simul splen-
dorem Leodij, præcipuè emicare cernit, Principem ibi
præ aliis Oppidis agere, Primarium Capitulum secun-
dam Romam, adiunctis Secundariis Ecclesiis repræsen-
tare, generalia Principis Consistoria ibidem sedem fi-
gere, fluxum & refluxum illic esse Prouincialium; se-
cum reputat, quod aliquid supra aliorum Oppidorum
plebeculam sit, & suum esse, non Principis, & Legiaca
Ecclesiæ splendorem. Repone exuias Leonis, & tuas
resume; nec temere cum Iole clauam, & arcum Her-
culis vsurpa? Non amplius es Legia quam Hoium, Dio-
nantum, Tungri, & fororiantia Principatus Oppida. Neq
atate